

Fogalmak

karavella
Tordesillasi egyezm.
Zaragozai egyezm.
asztékok
maják
inkák
konkviztádorok
árforradalom
elhúzódó infláció
kontinentális
munkamegosztás

Földrajzi helyek

Spanyolország
Portugália
Jóreménység foka
Bahamák
Kuba
Hispanola
Puerto Rico
Panama
Jamaica
Fülöp-szigetek
Mexikó
Yukatán-fsz.
Bolívia
Elba folyó

Személyek

Bartolomeu Diaz
Vasco da Gama
Kolombusz Kristóf
Kasztíliai Izabella
Cortez
Alvarando
Pizarro

Fontos évszámok

SZÜRKÉVEL

1. Előzmények**Okai****A. Demográfiai**

- Nyugat-Európában megindult a **népességszám** növekedése, a városiasodás, új területek után kellett nézni

B. Keleti luxuscikkek

- Azon kívül, hogy Európában kedveltek voltak az ázsiai luxuscikkek (pl. selyem, ékszerek, stb.), a fűszerekre nagy szükség volt, mivel az állatállomány jelentős részét télen le kellett vágni, és tartósítani (sóval, fűszerekkel, füstöléssel)

C. Oszmán birodalom

- A törökök elfoglalták Konstantinápolyt 1453-ban, majd az oszmán birodalom megkezdte az előrenyomulást a Földközi-tenger medencéjében
- Ezzel elvágta az európai kereskedelmi kapcsolatokat, illetve később magas vámot szedtek

D. Nemesfémhiány

- A nyugat-európai gazdaság (és fő kereskedelmi központja, Flandria) igényelte az egyre több nemesfémeket, amit a **kimerülő bányák** nem tudtak kiszolgálni
- Az aranyra és ezüstre pedig nagy szükség volt, mivel ezzel fizettek a keleti kereskedőknek

Feltételei**A. Közlekedés**

- Nyílt tengeri vizen csak az új, nagy vitorlafelületű, hátsókormányos hajótípussal, a **karavellával** lehetett csak árut szállítani
- A parttól eltávolodva szükség volt fejlettebb tájékozódó eszközökre, pl. az araboktól korábban átvett **iránytűre**, továbbá a csillagászat fejlődésével az égboltot tudták felhasználni a tájékozódásra

B. Hajózáselmélet

- A Földet gömbnek ábrázoló **térképek** (pl. Toscanelli, 1474) és felfogás (reneszánsz hatásra) kellett ahhoz, hogy elinduljanak Nyugat felé, úgy, hogy Keletre akarnak eljutni
- A hajózás tudományát oktató **iskolák** jöttek létre Portugáliában és Spanyolországban, pl. Tengerész Henrik hajózási főiskolája

C. Pénz

- A költséges expedíciókba kellett "befektetni", ehhez **stabil államra volt szükség**, mint Spanyolország és Portugália

2. Hódítások**Portugália**

- A portugálok már a század közepétől felfedező utakat indítottak, elsősorban Afrika megkerülésével:
  - ➔ 1487 Bartolomeu Diaz elérte a Jóreménység fokát (Dél-Afrika)
  - ➔ 1498 Vasco da Gama Afrika megkerülése után kikötött Indiában
- Kereskedelmi támaszpontokat létesítettek India partjain és Délkelet-Ázsiában

- Az importcikkek fellendítették az ország gazdaságát, és Lisszabont forgalmas kikötővé tette

Spanyolország

- **Kolombusz Kristóf** olasz tengerész megvalósíthatónak találta, hogy Nyugat felé hajózva elérje Indiát, de a portugál király ezt túl kockázatosnak találta
  - Végül spanyol segítséggel (Kasztíliai Izabella támogatásával) indult el 3 hajóval **1492-ben**
    - ➔ Két havi hajózás után jutott el Közép-Amerikába, a Bahama-szigetek egyikére
    - ➔ Elérte Kubát, Hispanola szigetét, Puerto Ricot, Panamát és Jamaicát
  - Haláláig abban a hitben élt, hogy Indiában járt. Arra, hogy egy új kontinensre jutott el, egy másik spanyol-olasz tengerész, Amerigo Vespucci jött rá.
- **Magellán** **1519-ben** egészen a Földet akarta megkerülni, hogy a fűszertermesztő szigetek és Európa között közvetlen hajókapcsolat lehessen
  - A Fülöp-szigeteken megölték a bennszülöttek
  - Egyik hajója 3 évvel később visszatért Spanyolországba

A világ felosztása

- Pápai közvetítéssel a gyarmatosításban rivalizáló felek (Spanyolország és Portugália) megkötötték a **tordesillasi egyezményt** (**1494**), amiben a Földet egy vonal mentén kettéosztják
- Ennek kiegészítése az **1529-ben** kötött zaragozai egyezmény, mely a Föld átellenes oldalán húzza meg a határt

Spanyol gyarmatok:

- Közép-Amerika
- Észak-Amerika DNY-i része
- Dél-Amerika NY-i része

Portugál gyarmatok:

- Brazília
- Afrika
- Ádeni-öböl
- Fűszer-szigetek

3. A gyarmatosítás hatásai

Amerikára

- Az Újvilág népei, kultúrái közül még a legfejlettebbek is csak az ókori Egyiptom szintjén álltak, így a konkvizitádorok (hódítók) számára nem okozott gondot a fa- és kőfegyverekkel védekező indiánok leigázása
- Meghódított kultúrák:

A. Aztékok (mai Mexikó területén)

- intenzív földművelést folytattak
- mesterséges szigeteket hoztak létre
- **1519** Cortez

B. Maják (Yukatán-félsziget)

- fejlett matematikai és csillagászati ismeretek
- **1523** Alvarando

C. Inkák (mai Bolívia területén)

- igavonó állatok
- **1531** Pizarro

- A meghódított területeken a gyarmatosítók **bányákat** (pl. Potoshi, az ezüstváros), **ültetvényeket** hoztak létre helyi, vagy Európából hozatott növényekkel
- Ezeket a helyeken az indiánokat dolgoztatták. Az **öslakók** azonban nem váltak be munkásnak, **számuk megtizedelődött** (kegyetlen bánásmód, és az európai betegségek miatt)
- Emiatt Afrikából hozatott **néger rabszolgákkal** műveltették az ültetvényeket

Európára

- Új, eddig ismeretlen növények érkeztek: **paradicsom, paprika, krumpli, kakaó, kukorica, tök, kinin, kaucsuk, bab**

Nyugat-Európa

- Az óriási mennyiségű beáramló arany és ezüst a nemesfém értékének hosszútávú csökkenését okozta (**elhúzódó infláció**), és a termékek árának folyamatos emelkedését (**árforradalom**)
- Európában a céhszerről átálltak a manufaktúrák üzemeltetésére. Fejlődött a **polgárság**, iparcikkeiknek új piac volt az Újvilág
- A **kereskedelem centruma** áthelyeződött Észak-Itáliáról az Atlanti-óceán partvidékére

Elba

Kelet-Közép-Európa

- Az óceánparttól távol eső területeken megmerevedett a **feudalizmus**
- Kialakult Európa két fele között a kontinentális munkamegosztás, és a fejlődésben hátrébb lévő Keletnek a **mezőgazdaság** jutott (gabona, marha, stb.)